

Dokumentas atspausdintas iš teismų praktikos paieškos sistemos INFOLEX. Praktika
(www.teismupraktika.lt)

Kortelė:

1888164_RegNr_e3K-3-166-823/2020

<http://www.infolex.lt/tp/1888164>

Civilinė byla Nr. e3K-3-166-823/2020

Teisminio proceso Nr. 2-55-3-02189-2018-6

Procesinio sprendimo kategorijos: 3.1.9.6; 3.3.2.1; 3.4.3.11; 3.4.3.13

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. gegužės 27 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas) ir Algirdo Taminsko,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal trečiojo asmens uždarnosios akcinės bendrovės „Sartė“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. spalio 10 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal uždarnosios akcinės bendrovės „Kartis“ bankroto administratoriaus prašymą dėl teisės eiti viešojo ir privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu apribojimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl teisės paduoti atskirąjį skundą dėl pirmosios instancijos teismo nutarties atsisakyti skirti Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 10 straipsnio 14 dalyje nurodytą sankciją.**

2. UAB „Kartis“ bankroto administratorius prašė apriboti J. V., A. N. ir V. S. teisę eiti viešojo ir privataus juridinio asmens vadovų pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariais nuo 3 iki 5 metų.

3. Bankroto administratorius nurodė, kad UAB „Kartis“ buvo nemoki 2010 m. gruodžio 31 d., nes tuo metu jos pradelsti įsipareigojimai kreditoriams sudarė 1 156 194 Eur ir viršijo viso į UAB „Kartis“ 2010 m. balansą įrašyto turto vertę. Buvęs UAB „Kartis“ vadovas V. S. pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo pateikė 2018 m. lapkričio 23 d. UAB „Kartis“ vadovo pareigas nurodytu laikotarpiu ėjo J. V., A. N., V. S., kuris yra vienintelis UAB „Kartis“ akcininkas. Bendrovei esant nemokiai šie asmenys savo vadovavimo laikotarpiais nesikreipė į teismą su pareiškimu dėl bankroto bylos iškėlimo ir taip pažeidė imperatyvias ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalies nuostatas, už tokius šių asmenų veiksmus (neveikimą) jiems taikytina ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatyta sankcija.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. birželio 11 d. nutartimi atmetė bankroto administratoriaus prašymą.

5. Teismas nustatė, kad:

5.1. Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gruodžio 14 d. nutartimi UAB „Kartis“ iškelta bankroto byla pagal buvusio vadovo V. S. 2018 m. lapkričio 23 d. pareiškimą, bankroto administratoriumi paskirtas Linas Stuogis, nutartis įsiteisėjo 2018 m. gruodžio 27 d.

5.2. Vilniaus apygardos teismo 2019 m. balandžio 30 d. nutartimi UAB „Kartis“ pripažinta bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto, patvirtintas patikslintas kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašas, nutartis įsiteisėjo 2019 m. gegužės 13 d.

5.3. UAB „Kartis“ vadovo pareigas laikotarpiu nuo 2011 m. liepos 13 d. iki 2014 m. balandžio 30 d. ėjo A. N., nuo 2014 m. gegužės 1 d. iki bankroto bylos iškėlimo dienos – V. S., kuris nuo 2003 m. rugpjūčio 28 d. yra vienintelis UAB „Kartis“ akcininkas.

5.4. Šalys neginčija, jog UAB „Kartis“ buvo faktiškai nemoki nuo 2010 m. gruodžio 31 d.

5.5. UAB „Kartis“ vadovams (o V. S. ir kaip vieninteliui akcininkui) neabejotinai buvo žinoma apie UAB „Kartis“ ilgalaikius finansinius sunkumus, sukėlusius įmonės faktinį nemokumą.

6. Teismas pažymėjo, kad ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtinta sankcija negali būti taikoma vien formaliai. Teismo vertinimu, šiuo atveju būtina atsižvelgti į aplinkybę, kad nuo 2011 m. iki bankroto bylos inicijavimo UAB „Kartis“ vadovai A. N. ir V. S. ėmėsi priemonių UAB „Kartis“ mokumui atkurti, dalyvavo teisiniuose procesuose su UAB „Sartė“ ir A. D.. UAB „Sartė“ 2010 m. lapkričio 22 d. kreipėsi į teismą su ieškiniu UAB „Kartis“ dėl nuostolių atlyginimo, galutinis teismo sprendimas šioje byloje priimtas tik 2018 m. birželio 20 d., ieškinys patenkintas iš dalies, iš UAB „Kartis“ priteista 87 967,66 Eur nuostolių atlyginimo, 6 proc. dydžio procesinės palūkanos. Teismo procesai dėl A. D. veiksmais įmonei padarytos žalos atlyginimo inicijuoti nuo 2011 m., 2016 m. liepos 25 d. A. D. ir U. D. iškelta fizinių asmenų bankroto byla, joje UAB „Kartis“ dalyvavo kaip kreditorė.

7. Esant nurodytoms aplinkybėms, teismas darė išvadą, kad šiuo atveju neegzistavo ir nebuvo įrodyti nei buvusių UAB „Kartis“ valdymo organų, nei V. S. kaip UAB „Kartis“ vienintelio akcininko neteisėti veiksmai, t. y. netinkamas įmonės valdymas bei delsimas paduoti pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo. UAB „Kartis“ susidūrus su finansiniais sunkumais buvo imtasi priemonių bendrovės finansiniam mokumui atkurti – inicijuoti teisminiai procesai prieš bendrovės kreditorius, aktyviai gintos UAB „Kartis“ teisės. Atsižvelgdamas į tai, kad, dedant maksimalias pastangas, bendrovės mokumas nebuvo atkurtas, o teisminiai ginčai su UAB „Sartė“ baigėsi tik 2018 m., įgyvendindamas savo pareigas ir vadovaudamasis ĮBĮ įtvirtintomis nuostatomis, tuometinis bendrovės direktorius V. S. 2018 m. lapkričio 23 d. kreipėsi į teismą dėl bankroto bylos bendrovei iškėlimo. UAB „Kartis“ iki kreipimosi dėl bankroto bylos iškėlimo teikė VĮ Registrų centrui finansinės atskaitomybės dokumentus. Teismo vertinimu, šiuo atveju nėra pateikta objektyvių duomenų, iš kurių būtų galima spręsti, kad UAB „Kartis“ vadovų A. N. ir V. S. (jo ir kaip akcininko) veiksmai iki tol buvo akivaizdžiai nesąžiningi, tyčiniai, sąmoningai nukreipti į bankroto procedūrų vilkinimą ar kitokį trukdymą, kad jie aplaidžiai (nerūpestingai) ėjo savo pareigas ar sąmoningai jas netinkamai vykdė.

8. Lietuvos apeliacinis teismas 2019 m. spalio 10 d. nutartimi apeliacinį procesą, pradėtą pagal UAB „Kartis“ bankroto administratoriaus ir trečiojo asmens UAB „Sartė“ atskiruosius skundus, nutraukė.

9. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad nei Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – ir CPK), nei ĮBĮ nenustatyta galimybė apskusti teismo nutartį, kuria atsisakoma taikyti asmens teisės eiti viešojo ir privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu apribojimą. Tokia nutartis pagal savo esmę taip pat neužkerta galimybės tolesnei bylos eigai. Tai, kad tokios nutartys nėra apeliacijos objektas, yra išaiškinta ir Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje (Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-920-823/2017). Apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad pirmosios instancijos teismas turėjo atsisakyti priimti UAB „Kartis“ bankroto administratoriaus ir trečiojo asmens UAB „Sartė“ atskiruosius skundus (CPK 315 straipsnio 2 dalies 3 punktas, 5 dalis, 334 straipsnio 1 dalis, 338 straipsnis).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

10. Kasaciniu skundu trečiasis asmuo UAB „Sartė“ prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui; priteisti iš A. N. ir V. S. bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

10.1. Lietuvos apeliacinis teismas netinkamai išaiškino ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos sankcijos tikslą, dėl to nepagrįstai taikė CPK X skyriuje įtvirtintą teismo paskirtų nuobaudų peržiūrėjimo tvarką nutarties dėl šios sankcijos neskyrimo apskundimui. Teismas nepagrįstai

sutapatino ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 1 punkte nustatytą baudą ir šio straipsnio 14 dalyje nustatytą sankciją, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 12 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-270-690/2016 formuojamos praktikos, kurioje nurodyta, kad ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalies norma yra prevencinio pobūdžio, o jos vienas iš tikslų yra „<...> pašalinti iš verslo rinkos asmenis, kurie, vadovaudami verslo subjektams, nevykdo įstatymo nustatytų pareigų, nesilaiko sąžiningo verslo ir dėl to viešieji, privatus juridiniai ir fiziniai asmenys patiria normalios verslo rizikos neatitinkančių turtinių praradimų, t. y. šia norma siekiama apsaugoti viešuosius ir privačius asmenis nuo nesąžiningų vadovų, nevykdančių įstatymo reikalavimų.“ ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 1 punkte nurodyta bauda yra procesinio pobūdžio sankcija, skiriama valdymo organui, kurį teismas įpareigojo perduoti administratoriui turtą ir visus dokumentus, už dokumentų ir turto neperdavimą administratoriui, už šios ĮBĮ nustatytos procesinės pareigos nevykdymą ar netinkamą vykdymą. Šios sankcijos tikslas iš esmės sutampa su CPK X skyriuje nustatytų teismo nuobaudų tikslais – paskatinti asmenis tinkamai vykdyti procesines pareigas. Be to, šios bausmės pobūdis visiškai atitinka CPK X skyriuje reglamentuotą vieną iš teismo skiriamų teismo nuobaudų rūšių – baudą (CPK 103 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 106 straipsnis). Tuo tarpu ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatyta sankcija skiriama ne už procesinių pareigų nevykdymą bankroto ar kitame teisminiame procese, bet už juridinio asmens vadovui įstatymais priskirtų privalomų materialinių pareigų nevykdymą. Vienas iš pagrindų skirti nurodytą sankciją yra pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo nepateikimas arba pavėlavimas jį pateikti per ĮBĮ 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus terminus. Pareiga ĮBĮ nustatytais terminais kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo nėra procesinė, taigi ši sankcija taikoma ne tik už išimtinai procesinio pobūdžio pažeidimus, o už vadovų fiduciarinių pareigų įmonei ir jos kreditoriams nevykdymą. Skirtingas ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos sankcijos ir ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 1 punkte nustatytos bausmės pobūdis bei tikslai lemia, kad nutarties dėl ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos sankcijos skyrimo ar neskyrimo apskundimui negali būti taikoma CPK X skyriuje nustatyta teismo nuobaudų už procesinius pažeidimus peržiūrėjimo tvarka.

10.2. Netinkamai išaiškinęs ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos sankcijos tikslus ir pobūdį, Lietuvos apeliacinis teismas be pagrindo netaikė CPK 334 straipsnio 1 dalies 2 punkto, nepagrįstai sprendė, kad pirmosios instancijos teismo nutartis neužkerta kelio tolesnei proceso eigai, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos 2016 m. kovo 16 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-152-219/2016; 2016 m. gegužės 12 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-270-690/2016, kuriose nutarties neskirti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos sankcijos teisėtumo klausimas buvo sprendžiamas iš esmės, t. y. buvo tiek apeliacijos, tiek kasacijos objektas.

10.3. Bankroto bylos specifika yra ta, kad joje nagrinėjimas apeliacine instancija iš esmės įvyksta proceso pradžioje – teismui priėmus nutartį dėl bankroto bylos iškėlimo, dėl jos galima pateikti atskirąjį skundą (ĮBĮ 10 straipsnio 8 dalis). Baigęs bankroto bylą, teismas jokio galutinio sprendimo CPK 260 straipsnio prasme nepriima. Todėl pirmosios instancijos teismo nutarties teisėtumas ir pagrįstumas dėl bankroto bylų specifikos nebus peržiūrėtas apeliacine tvarka, tikrinant galutinio teismo sprendimo (nutarties) teisėtumą ir pagrįstumą. Konstatavus, kad nutartis, kuria bendrovės vadovui nepaskiriama ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nurodyta sankcija, nėra skundžiama, jos teisėtumas ir pagrįstumas lieka neperžiūrėtas apeliacine tvarka. Ši nutartis užkerta kelią proceso eigai – neleidžiant peržiūrėti apeliacine tvarka pirmosios instancijos teismo nutarčių dėl tokių sankcijų neskyrimo, užkertamas kelias nubausti vadovus už jų pareigų nevykdymą, taip pat pašalinti nesąžiningus vadovus iš rinkos. Šiuo konkrečiu atveju taip pat yra užkertama galimybė reikšti reikalavimą dėl žalos atlyginimo ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalies pagrindu bendrovės vadovams ar akcininkui, šiems laiku nepateikus pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo. Pirmosios instancijos teismo nutartyje prieita prie išvados, kad neegzistavo ir nebuvo įrodyti nei buvusių valdymo organų, nei bendrovės vienintelio akcininko neteisėti veiksmai, t. y. delsimas paduoti pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo. Vadovaujantis CPK 182 straipsnio 2 punktu, ši pirmosios instancijos teismo išvada

būtų vertinama kaip prejudicinis faktas byloje, kurioje būtų reiškiamas reikalavimas dėl žalos atlyginimo.

11. Atsiliepimu į kasacinį skundą ieškovas V. S. prašo jį atmesti, skundžiamą nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

11.1. Įvertinus tai, kad ĮBĮ nereglamentuoja nutarčių dėl juridinio asmens vadovo teisės eiti tam tikras pareigas apribojimo apskundimo tvarkos, o ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtinti nuobaudos tikslai iš dalies sutampa su CPK X skyriuje reglamentuojamomis teismo nuobaudų rūšimis, nors CPK X skyriaus nuostatos tokios nuobaudos rūšies, kaip specialiosios teisės apribojimas, nenustato, akivaizdu, kad tokiu atveju vis dėlto reikia vadovautis bendrosiomis CPK įtvirtintomis proceso teisės normomis bei CPK X skyriaus nuostatomis, reglamentuojančiomis teismo nuobaudų rūšis bei jų skyrimą. Nei ĮBĮ, nei CPK nuostatos neįtvirtina galimybės bankroto administratoriui ir kreditoriui skusti teismo nutartis, kuriomis atsisakyta apriboti juridinio asmens vadovo teises eiti tam tikras pareigas. Nutartis, kuria yra atsisakyta taikyti nurodytą sankciją, neužkerta galimybės tolesnei bankroto bylos eigai bei neapriboja bankroto administratoriaus galimybės vykdyti ĮBĮ jam pavestas funkcijas. Be to, esant tinkamiems (naujiems) argumentams bankroto administratoriui nedraudžiama pakartotinai kreiptis dėl aptariamų sankcijos skyrimo.

11.2. Pagal naujausią Lietuvos apeliacinio teismo praktiką (formuojamą po 2017 m. birželio 1 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e2-920-823/2017) nutartys dėl asmens teisės eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu yra skundžiamos tik tokiu atveju, jeigu žemesnės instancijos teismo buvo priimtas sprendimas tenkinti tokį prašymą ir teisė pateikti atskirąjį skundą yra suteikiama tik tam asmeniui, kuriam ši nuobauda buvo paskirta. Kitais atvejais apeliacinis procesas nėra galimas, nes to tiesiog neįtvirtina įstatymas. UAB „Sartė“ nurodytos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys buvo priimtos aiškinant ir taikant ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalies redakciją, galiojusią iki 2016 m. sausio 1 d., todėl vadovautis šiomis nutartimis nagrinėjamu atveju negalima. Teismai, sprenddami dėl precedento taikymo konkrečioje byloje galimybės, visų pirma turi nustatyti, ar sutampa bylų faktinis pagrindas, ar nėra pasikeitęs teisinis reguliavimas.

11.3. Vien tai, kad pirmosios instancijos teismo 2019 m. birželio 11 d. nutartyje nustatytos aplinkybės patvirtina, jog nei A. N., nei V. S. neatliko jokių tyčinių veiksnių tam, kad vilkintų bankroto bylos iškėlimą, niekaip nėra susiję su UAB „Sartė“ galimybėmis reikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalies pagrindu atsakingiems asmenims.

11.4. Remiantis ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalimi, UAB „Sartė“ šioje byloje negalėjo teikti nei atskirojo, nei kasacinio skundų. ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalis imperatyviai nustato, kad kreiptis dėl minėtos nuobaudos skyrimo gali ne bet kokie įmonės kreditoriai, o tik tie, kurių teismo patvirtinti reikalavimai vertine išraiška sudaro daugiau kaip pusę visų kreditorių teismo patvirtintų reikalavimų sumos. Net jeigu ir būtų nustatyta, kad nutartys, kuriomis yra atsisakyta taikyti asmens teisės eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus organo nariu apribojimą, vis dėlto gali būti skundžiamos atskiruoju ar kasaciniu skundu, tokiu atveju skundą galėtų paduoti ne visi suinteresuoti asmenys, o tik tie, kurie yra imperatyviai išvardyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje. UAB „Sartė“ kreditoriaus reikalavimo dydis yra 134 146,15 Eur, tai sudaro tik 9,6 proc. visų UAB „Kartis“ reikalavimų sumos.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl pirmosios instancijos teismo nutarčių įmonės bankroto procese apskundimo apeliacine tvarka tvarkos

12. CPK

1 straipsnyje, nustatančiame civilinio proceso įstatymų konkurencijos taisykles, yra įtvirtinta teisės norma, kad bankroto bylos nagrinėjamos pagal šio kodekso taisykles, išskyrus išimtis, kurias nustato kiti Lietuvos Respublikos įstatymai. Taigi ĮBĮ normos yra specialiosios bendrųjų civilinio proceso normų atžvilgiu ir turi prioritetą jų konkurencijos atveju. Pagal ĮBĮ 10 straipsnio 1 dalį bankroto bylos iškeliamos ir nagrinėjamos CPK nustatyta ginčo teisenos tvarka, išskyrus šio įstatymo nustatytas išimtis. Bankroto bylų procesinių taisyklių ypatumus lemia bankroto materialųjų teisinių santykių prigimtis ir jų specifika, palyginus su kitais civiliniais teisiniais santykiais.

13. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad ĮBĮ atskirai nereglamentuoja, kokios dėl atskirų bankroto procedūrų teismo priimtų nutartys gali būti skundžiamos teismui, o kokios ne – atskirose šio įstatymo nuostatose yra pasisakyta tik dėl konkretaus veiksmo apskundimo. Taigi, dėl kreditorių (atskiro kreditoriaus) ar administratoriaus bankroto proceso metu atliktų atskirų veiksmų atlikimo ir jų apskundimo, jei jie nereglamentuoti ĮBĮ normomis, turi būti sprendžiama pagal CPK taisykles (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-432-313/2017, 15 punktas)

14. CPK 334 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatyta, kad pirmosios instancijos teismo nutartis galima apskusti atskiruojų skundu: 1) šio kodekso nustatytais atvejais; 2) kai teismo nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai. Tai reiškia, kad sprendžiant klausimą, ar pirmosios instancijos teismo, nagrinėjančio bankroto bylą, priimta nutartis gali būti apeliacijos objektas, iš pradžių tikrinama, ar ĮBĮ normos nustato tokios nutarties apskundimo galimybę, vėliau tikrinama, ar CPK normos nustato tokios nutarties apskundimo galimybę. Nustačius, kad įstatymo leidėjas šios nutarties apskundimo galimybės *expressis verbis* (tiesiogiai) neįvardijo nei ĮBĮ, nei CPK, vertinama, ar tokia nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-432-313/2017, 16 punktas)

15. Nagrinėjamoje byloje ginčas kilo dėl pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria teismas atsisakė taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą poveikio priemonę – teisės eiti viešojo ir privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu apribojimą. Bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas sprendė, kad pirmosios instancijos teismo nutartis netaikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos poveikio priemonės neužkerta galimybės tolesnei bylos eigai, šios nutarties apskundimo atskiruojų skundu galimybė nei ĮBĮ, nei CPK neįtvirtinta, todėl ši nutartis atskiruojų skundu skundžiama būti negali. Kasaciniame skunde, nesutinkant su šia apeliacinės instancijos teismo išvada, teigiama, jog ji padaryta neatsižvelgus į bankroto bylų nagrinėjimo procesinius ypatumus, nepagrįstai sutapatinus ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą poveikio priemonę su CPK X skyriuje reglamentuotomis teismo nuobaudomis bei nukrypstant nuo kasacinio teismo šiuo klausimu formuojamos praktikos. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta nepagrįstais.

Dėl nukrypimo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos

16. Teigiant, kad skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartimi buvo nukrypta nuo kasacinio teismo šiuo klausimu formuojamos praktikos, kasaciniame skunde remiamasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 16 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-152-219/2016 ir 2016 m. gegužės 12 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-270-690/2016. Teisėjų kolegija pažymi, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 12 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-270-690/2016 buvo sprendžiama, kurioje bankroto proceso stadijoje gali būti reiškiamas prašymas taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą poveikio priemonę, taip pat dėl to, kokių procesinių veiksmų turi imtis šį klausimą nagrinėjantis teismas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 16 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-152-219/2016 išaiškinta, kokia yra ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos poveikio priemonės paskirtis, taip pat aptarta prašymo taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą poveikio priemonę nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme procesinė tvarka. Nė vienoje iš aptariamų nutarčių nėra pasisakyta dėl galimybės atskiruoju skundu skusti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria atsisakyta taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą poveikio priemonę; šis klausimas aptariamose bylose nebuvo kasacijos dalykas.

17. Teisėjų kolegija nesutinka su kasacinio skundo argumentu, kad vien tai, jog kasacinės bylos Nr. e3K-3-270-690/2016 ir Nr. e3K-3-152-219/2016 buvo nagrinėjamos kasacinio teismo, leidžia teigti, kad šiose bylose suformuota praktika, leidžianti atskiruoju skundu skusti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria atsisakyta taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą poveikio priemonę. Pagal CPK nuostatas kasacinis teismas vienodą teismų praktiką formuoja ne pagal nutylėjimą, o tik peržiūrėdamas skundžiamus apeliacinės instancijos teismo procesinius sprendimus teisės taikymo aspektu, laikydamasis kasaciniu skundu apibrėžtų bylos nagrinėjimo ribų, nebent konkrečioje byloje būtų konstatuotas pagrindas šias ribas peržengti (CPK 353 straipsnis). Taigi, tuo atveju, jei tam tikros teisės normos aiškinimo ir taikymo klausimas nėra konkrečios bylos kasacijos dalykas, jokie šios teisės normos taikymo išaiškinimai kasacinio teismo nėra pateikiami ir šios normos aiškinimo ir taikymo praktika nėra formuojama.

18. Kadangi kasaciniame skunde minimose bylose dėl pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria atsisakyta taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytą poveikio priemonę, apskundimo atskiruoju skundu galimybės nepasisakyta, nėra pagrindo sutikti su skundo argumentu, kad apeliacinės instancijos teismas, priimdamas skundžiamą nutartį, nukrypo nuo šiose bylose suformuotos kasacinio teismo praktikos.

Dėl ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos poveikio priemonės prigimties ir santykio su teismo nuobaudomis

19. CPK X skyriuje reglamentuotos teismo nuobaudos – tai sankcijos, kurios gali būti teismo skiriamos byloje dalyvaujantiems asmenims, kitiems proceso dalyviams ar byloje nedalyvaujantiems asmenims už procesinių pareigų nevykdymą ar netinkamą vykdymą. Teismo nuobaudų paskirtis – užtikrinti sklandžią teismo proceso eigą, atgrasant teismo proceso dalyvius nuo proceso teisės normų pažeidimų (prevencinė funkcija) bei juos nubaudžiant padaryto pažeidimo atveju (nubaudimo funkcija). Tam tikrais atvejais teismo skiriamoms nuobaudoms greta prevencinės ir nubaudimo funkcijos gali būti priskiriama ir kompensacinė funkcija. Pavyzdžiui, CPK 95 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta galimybė iki 50 procentų už piktnaudžiavimą procesinėmis teisėmis paskirtos baudos skirti kitam byloje dalyvaujančiam asmeniui; šio asmens naudai paskirta bauda, esant pareikštam reikalavimui dėl nuostolių atlyginimo, įskaitoma į priteistiną nuostolių sumą.

20. Teismo nuobaudų sąrašas įtvirtintas CPK 103 straipsnio 1 dalyje. Specialiosios teisės apribojimas kaip viena iš galimų taikyti teismo nuobaudų CPK 103 straipsnio 1 dalyje nenustatytas, tačiau ši aplinkybė pati savaime nėra pakankama spręsti, kad ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtinta poveikio

priemonė negali būti laikoma teismo nuobauda. Kaip minėta, ĮBĮ normos yra specialiosios bendrųjų civilinio proceso normų atžvilgiu, todėl ĮBĮ gali įtvirtinti ir kitas, CPK neįvardytas, teismo nuobaudų rūšis. Atsižvelgiant į tai, sprendžiant, ar ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtinta poveikio priemonė gali būti prilyginama teismo nuobaudai, turi būti įvertinami šios priemonės taikymo pagrindai ir paskirtis.

21. ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtinti šie pagrindai, kuriems esant gali būti taikomas teisės eiti viešojo ir privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu apribojimas: 1) pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo nepateikimas arba pavėluotas pateikimas, 2) bankrutuojančios įmonės turto ir (ar) dokumentų neperdavimas bankroto administratoriui po bankroto bylos iškėlimo, 3) vengimas pateikti bankroto procesui reikalingą informaciją, 4) kitoks trukdymas bankroto procedūroms. Taigi, ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtinta poveikio priemonė gali būti taikoma tiek už pažeidimus, trikdančius sklandžią bankroto proceso eigą (bankrutuojančios įmonės turto ir (ar) dokumentų neperdavimą bankroto administratoriui po bankroto bylos iškėlimo, vengimą pateikti bankroto procesui reikalingą informaciją, kitoki trukdymą bankroto procedūroms), tiek už juridinio asmens vadovui įstatymais priskirtų privalomų materialinių pareigų nevykdymą (pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo nepateikimą arba pavėluotą pateikimą). Pažymėtina, kad už bankroto proceso eigai kliudančius pažeidimus, už kuriuos gali būti taikomas ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytas teisės apribojimas (įmonės turto ar dokumentų neperdavimas bankroto administratoriui, atitinkamų dokumentų nepateikimas bankroto bylą nagrinėjančiam teismui), ĮBĮ nustatyta ir baudos skyrimo galimybė (ĮBĮ 9 straipsnio 1 dalis, 10 straipsnio 7 dalies 1 punktas), t. y. procesinio pobūdžio ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtintos poveikio priemonės taikymo pagrindai sutampa su teismo nuobaudos (baudos) skyrimo pagrindais.

22. Pasisakydamas dėl ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtinto teisės apribojimo paskirties kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtinta teisės norma yra prevencinio pobūdžio, ja siekiama dvejopo tikslo: pirma, išpėti įmonės vadovą, kad jis tinkamai vykdytų ĮBĮ jam nustatytas pareigas dėl bankroto bylos iškėlimo laiku ir bankroto proceso metu; antra, pašalinti iš verslo rinkos asmenis, kurie, vadovaudami verslo subjektams, nevykdo įstatymo nustatytų pareigų, nesilaiko sąžiningo verslo ir dėl to viešieji, privatūs juridiniai ir fiziniai asmenys patiria normalios verslo rizikos neatitinkančių turtinių praradimų, t. y. šia norma siekiama apsaugoti viešuosius ir privačius asmenis nuo nesąžiningų vadovų, nevykdančių imperatyviųjų įstatymo reikalavimų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-152-219/2016, 23 punktas). Taigi, šios poveikio priemonės tikslai, kiek jais siekiama tinkamo bankroto proceso užtikrinimo, atitinka teismo nuobaudoms keliamus tikslus, tačiau jais neapsiriboja.

23. Kasacinio teismo taip pat pažymėta, kad ĮBĮ

10 straipsnio 14 dalyje nustatyta veika ir už ją įmonės vadovui taikytinas apribojimas dirbti tam tikrą darbą įstatymu nepriskirta prie administracinių nusižengimų ir Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso nereglamentuota, todėl ji vertintina kaip papildoma teisinio poveikio priemonė, užtikrinanti efektyvesnę bankroto instituto tikslų įgyvendinimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-152-219/2016, 22 punktas).

24. *Atsižvelgdama į aptartus ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatyto teisės apribojimo taikymo pagrindus bei tikslus teisėjų kolegija sutinka su kasacinio skundo argumentu, kad ši poveikio priemonė yra ne teismo nuobauda, o sui generis (savita) bankroto bylą nagrinėjančio teismo civilinio proceso tvarka taikoma poveikio priemonė, užtikrinanti ne tik procesinių, bet ir materialinių bankroto proceso tikslų įgyvendinimą.*

25. Kita vertus, teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad dėl šioje byloje priimtos pirmosios instancijos teismo nutarties neskundžiamumo atskiruoju skundu apeliacinės instancijos teismas sprendė vadovaudamasis bendrosiomis CPK 334 straipsnyje įtvirtintomis pirmosios instancijos teismo nutarčių apskundimo taisyklėmis, o ne teismo nuobaudas reglamentuojančiomis CPK nuostatomis; apeliacinės instancijos teismo nutartyje, kuria rėmėsi byla nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas, nuoroda į teismo nuobaudų apskundimo procesinę tvarką (t. y. panašiausius teisinius santykius reglamentuojančias CPK normas) taip pat pateikta tik kaip papildomas teismo išvadą patvirtinantis argumentas. Dėl šios priežasties nėra pagrindo sutikti su kasacinio skundo argumentu, kad skundžiamos apeliacinės instancijos nutarties išvados yra paremtos nepagrįstu ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje įtvirtintos poveikio priemonės sutapatinimu su CPK X skyriuje reglamentuotomis teismo nuobaudomis.

Dėl galimybės atskiruoju skundu skusti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria atsisakyta taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nurodytą poveikio priemonę

26. Minėta, kad dėl pirmosios instancijos teismo bankroto byloje priimtų nutarčių apskundimo turi būti sprendžiama pagal CPK taisykles (šios nutarties 13, 14 punktai), taigi byla nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas dėl šioje byloje priimtos pirmosios instancijos teismo nutarties apskundimo apeliacine tvarka galimybės pagrįstai sprendė vadovaudamasis CPK 334 straipsnio nuostatomis, pagal kurias pirmosios instancijos teismo nutartis galima skusti atskiruoju skundu atskirai nuo teismo sprendimo tik tuo atveju, jei tokia galimybė tiesiogiai nustatyta įstatyme arba jei tokia nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai.

27. Teisėjų kolegija atmeta kaip nepagrįstą kasacinio skundo argumentą, kad byla nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas CPK 334 straipsnio nuostatas nagrinėjamoje byloje taikė neatsižvelgdamas į bankroto bylą nagrinėjimo procesinius ypatumus – tai, kad bankroto bylose nėra priimamas joks galutinis teismo sprendimas (CPK 334 straipsnio 3 dalis). Pirma, priešingai nei teigiama kasaciniame skunde, bankroto bylos taip pat yra užbaigiamos teismo sprendimu dėl įmonės pabaigos (ĮBĮ 32 straipsnio 4 dalis), ir šis sprendimas gali būti skundžiamas apeliacinės instancijos teismui bendra tvarka. Antra, nors kasaciniame skunde pagrįstai teigiama, kad CPK 334 straipsnio norma suteikia iš esmės visų pirmosios instancijos teismo priimtų nutarčių peržiūros apeliacine tvarka galimybę (pagal atskirąjį skundą arba apeliaciniame skunde dėl teismo sprendimo pateiktus argumentus), sistemiškai aiškinant CPK nuostatas akivaizdu, kad argumentų dėl pirmosios instancijos teismo nutarčių neteisėtumo įtraukimas į apeliacinį skundą yra tikslingas tik tuo atveju, jei tokių nutarčių priėmimas turėjo įtakos galutiniam nagrinėjamos bylos rezultatui (CPK 329 straipsnio 1 dalis), t. y. ir pagal bendrąsias CPK taisykles apeliacine tvarka iš esmės yra peržiūrimi tik esminę reikšmę bylai turintys tarpiniai teismo procesiniai sprendimai.

28. Pasisakydamas dėl CPK 334 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintos teisės normos taikymo bankroto teisiniams santykiams kasacinis teismas yra konstatavęs, kad bankroto procese priimta pirmosios instancijos teismo nutartis laikytina užkertančia galimybę tolesnei bylos eigai, jei dėl šios nutarties priėmimo negalėtų vykti bankroto procesas ar kad bent vienas proceso dalyvis toliau negalėtų dalyvauti bankroto bylos procese (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-432-313/2017, 19 punktas). Tokio pobūdžio pasekmių nutartis, kuria teismas atsisako taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nurodytą poveikio priemonę, nesukelia. Ši nutartis, kitaip nei nutartis, kuria tokia poveikio priemonė taikoma, taip pat nesukelia tiesioginių byloje dalyvaujančių asmenų materialinių teisių apribojimų, dėl kurių būtų būtina suteikti šios nutarties peržiūros galimybę konkrečiam asmeniui, kuriam tokio pobūdžio ribojimai nustatyti.

29. Teisėjų kolegija neturi pagrindo pritarti kasacinio skundo argumentui, kad teismo nutartis, kuria teismas atsisako taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nurodytą poveikio priemonę, turėtų būti laikoma užkertančia galimybę tolesnei bylos eigai dėl to, jog ją priėmus nebebus nubautsi nesąžiningi juridinių asmenų vadovai. Sekant šia kasacinio skundo logika, užkertančia galimybę tolesnei bylos eigai, turėtų būti pripažinta bet kuri pirmosios instancijos teismo nutartis, kuria galutinai išsprendžiamas tam tikras procesinis klausimas, pavyzdžiui, atsisakoma skirti baudą byloje dalyvaujančiam asmeniui. Atsižvelgiant į tai, kad ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nurodyta poveikio priemonė nesietina nei su baudžiamąja, nei su administracine atsakomybe (šios nutarties 22 punktą), o yra taikoma teismo būtent bankroto bylos nagrinėjimo procese, darytina išvada, kad šiuo klausimu priimtai teismo nutarčiai taikytini šios nutarties 27 punkte aptarti kriterijai, siejantys nutarties apskundimo galimybę būtent su bankroto bylos tolesne eiga. Kita vertus, kaip pagrįstai pažymima atsiliepime į kasacinį skundą, nutartis, kuria yra atsisakoma taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nurodytą poveikio priemonę, neužkerta galimybės suinteresuotiems asmenims pakartotinai kreiptis į teismą dėl aptariamą poveikio priemonės taikymo, bankroto proceso metu paaiškėjus naujiems šios priemonės taikymo pagrindams.

30. Pagrindo pripažinti teismo nutartį, kuria atsisakoma taikyti ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nurodytą poveikio priemonę, užkertančią galimybę tolesnei bylos eigai, nesuteikia ir kasacinio skundo argumentas, kad dėl šios nutarties priėmimo neva yra apsunkinama kreditorių galimybė reikšti reikalavimą dėl žalos atlyginimo ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalies pagrindu bendrovės vadovams ar akcininkui, šiems laiku nepateikus pareiškimo dėl bankroto bylos iškėlimo, kadangi pirmosios instancijos teismo nutartyje nustatytos aplinkybės dėl pareigos kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo pažeidimo nebuvimo būtų vertinamos kaip prejudiciniai faktai byloje dėl žalos atlyginimo. Viena vertus, CPK 334 straipsnio 1 dalies 2 punkte nutarties apskundimo atskiruoju skundu galimybė siejama su bylos, kurioje ši nutartis yra priimta, tolesnės eigos galimybe, o ne su kitais galimais teismo procesais. Kita vertus, CPK 182 straipsnio 2 punktą kaip prejudicinius faktus įvardija aplinkybės, nustatytas įsiteisėjusiu teismo sprendimu, t. y. baigiamuoju teismo aktu. Sprendžiant dėl ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nurodytos poveikio priemonės taikymo bendrovės vadovų ar akcininkų veiksmų teisėtumas teismo yra vertinamas išimtinai tik šios poveikio priemonės taikymo tikslu, todėl vien tai, kad bankroto bylą nagrinėjantis teismas ĮBĮ 10 straipsnio 14 dalyje nustatytos poveikio priemonės netaikė, nekonstatavęs tam pakankamo teisinio ir faktinio pagrindo, savaime nereiškia, kad neegzistavo neteisėti veiksmai, galintys būti pagal ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalį reiškiamo ieškinio dėl žalos atlyginimo pagrindu.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

31. Teisėjų kolegija, patikrinusi skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį teisės taikymo aspektu, nekonstatuoja CPK 346 straipsnyje nurodytų pagrindų, sudarančių pagrindą ją panaikinti ar pakeisti. Skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartis paliekama nepakeista, o kasacinis skundas atmetamas (CPK 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 3 dalis).

32. Trečiasis asmuo UAB „Sartė“ pateikė prašymą priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tačiau, atmetus šio asmens kasacinį skundą, jo patirtos bylinėjimosi išlaidos kasaciniame teisme neatlygintinos (CPK 93 straipsnio 1 dalis). Ieškovas V. S. prašymo atlyginti bylinėjimosi išlaidas nepateikė.

33. Kasacinis teismas patyrė 6,66 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 18 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Netenkinus kasacinio skundo, šių išlaidų atlyginimas priteistinas iš trečiojo asmens UAB „Sartė“ valstybei.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš uždarnosios akcinės bendrovės „Sartė“ (j. a. k. 110734730) 6,66 Eur (šešis Eur 66 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo valstybei. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Virgilijus Grabinskas

Algirdas Taminskas

</div